

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ОРГАНІЧНОМУ СЕКТОРІ

О.А. Мациборко

Уманський національний університет садівництва

За останні десятиріччя все більшого значення в системі споживчих цінностей людини набуває задоволення екологічних потреб. З кожним роком збільшується кількість людей, які зацікавлені не тільки в споживанні екологічно чистої продукції, але й переймаються шкідливим впливом людської діяльності на навколишнє природне середовище. Одним із шляхів вирішення екологічних проблем є органічне сільськогосподарське виробництво, яке має багато економічних та екологічних переваг, сприяє продовольчій безпеці держави, покращенню здоров'я нації в цілому та збереженню стану довкілля.

Проблемам розвитку органічного сільськогосподарського виробництва присвятили свої публікації В.І. Артиш, О.В. Рудницька, Н.В. Бородачова, М.В. Капштик, В.І. Кисіль, М.І. Кобець, Є. Милованов та ін. Проте питання державного регулювання в органічному секторі з огляду на міжнародний досвід потребує подальшої розробки та дослідження.

Органічний сектор активно розвивається, і в 2010р. об'єм

світового ринку екологічно чистої продукції становив 59,1 млрд. дол.США, натомість в 2009р. цей показник становив 54,1 млрд. дол.США [1, с. 25]. За даними Дослідного інституту органічного сільського господарства FiBL європейський ринок органічної продукції оцінюється в € 19,6 млрд. в 2010 р., для порівняння (2009р.) цей показник становив € 18,2 млрд., що на 7,7 % менше [2].

Порівняно зі світовими тенденціями, в Україні органічне виробництво знаходиться на початковому етапі розвитку. Так, в 2011 р. за даними Дослідного інституту органічного сільського господарства FiBL площі зайняті під органічним виробництвом становили 270,32 тис. га, кількість операторів органічного виробництва становила 155 одиниць, водночас 2010 р. цей показник становив 142 підприємства. Звичайно зважаючи на потенціал аграрного сектора України це досить незначні показники, проте з кожним роком вони показують стабільне зростання. І якщо взяти до уваги, що площі під органічними угіддями становлять 0,65 % від усіх сільськогосподарських угідь, то стає зрозуміло що перспективи для розвитку в Україні органічного виробництва величезні.

В Україні підтримку органічним учасникам ринку надає невелика кількість організацій, які мають не державну форму власності, серед яких основними є єдиний український сертифікуючий орган «Органік Стандарт», Асоціація органічних виробників «БІОЛан Україна» та Федерація органічного руху України. Декілька міжнародних органів надають постійну підтримку органічному сектору України у вигляді організації семінарів, тренінгів, конференцій, круглих столів, ярмарок, промо-компаній, до них входять Швейцарський державний секретаріат економічних справ SECO, Швейцарська агенція з розвитку та кооперації (SDC), міжнародні організації Канади, Німеччини та Нідерландів.

Зарубіжний досвід свідчить, що на початкових етапах становлення органічного сектора, провідна роль належить державній підтримці та регулюванню. Наприклад, у Франції на перехідний період, який триває протягом п'яти років держава виділяє на кожен гектар землі дотацію в розмірі 200 євро. Також тут створено спеціальний фонд підтримки органічного землеробства, бюджет його становить майже 3 млрд. євро щороку (не враховуючи інвестицій ЄС). Крім того, різні спеціалізовані дотації, наприклад, на придбання біообладнання [3].

В Чехії фінансування органічного сектора почалося в 1990р. і субсидювання тривало до 1992 р. Міністерство сільського господарства Республіки Чехія припинило виплату дотацій з 1993р. по 1996 р., що призвело до застою в органічному секторі та зменшенню

сільськогосподарських угідь. Державна підтримка була відновлена в 1998р. з розробкою спеціальної системи субсидіювання, яка полягала в нарахуванні балів кожному підприємству, і в залежності від кількості балів отримували відповідні розміри дотацій. З 2007р. введено субсидію на гектар. Так, наприклад, за гектар орних земель субсидія становить 155 євро, за пасовища – 71 євро, за площі під багаторічним насадженнями – 849 євро [4, с. 18]. Результатом державної підтримки є збільшення сільськогосподарських угідь та зростання кількості виробників та переробників. У 2010р. в органічному секторі було зайнято 448 202 га, що становить 10,55 % від усіх сільськогосподарських площ, а кількість сертифікованих органічних ферм зросла з 963 господарств в 2006р. до 3517 господарств в 2010р. [5].

Проаналізувавши досвід розвинених країн, важко недооцінювати значення державної підтримки в розвитку органічного сільськогосподарського виробництва. Особливо велике значення має субсидіювання під час конверсійного періоду, який може тривати до п'яти років, і під час цього періоду виробник реалізує свою продукцію як традиційну, і відповідно за нижчими цінами порівняно з органічною продукцією. Отже, на сучасному етапі становлення органічного сектора держава повинна відіграти визначальну роль для розвитку й формування ринку органічної продукції. Найважливішими заходами, які мають бути прийняті на державному рівні є:

- запровадження законодавчого та нормативно-правового забезпечення і розробка перспективного плану розвитку для органічного виробництва;
- впровадження державної системи гарантування якості органічної продукції;
- заходи, що передбачають субсидування виробників, за придбання спеціальну техніку та обладнання для переробки продукції;
- забезпечення функціонування системи пільгового кредитування для фермерів, які займаються органічним виробництвом;
- ввести погектарне субсидіювання, розмір якого залежить від місцезнаходження органічного виробництва;
- розробка програми підтримки малих фермерських господарств протягом конверсійного періоду, яка полягає в кредитуванні на період проходження сертифікації та наданні консультативних послуг;
- розвиток надійної інформаційної та статистичної бази даних;
- проведення просвітницької роботи та рекламних акцій для підвищення обізнаності населення;
- запровадження органічного харчування в школах та дитячих садках;

- розвиток ринку органічної продукції (проведення спеціалізованих ярмарок та виставок, створення спеціально відведених місць під реалізацію органічної продукції);
- налагодження системи співпраці між учасниками ринку органічної продукції.

Незважаючи на складне становище в органічному секторі нашої держави існує унікальна можливість не лише гарантувати продовольчу безпеку громадянам України та забезпечити робочими місцями сільське населення, а також стати одним зі світових лідерів з виробництва та експорту органічної сільськогосподарської продукції.

Література

1. Willer, Helga and Kilcher, Lukas (Eds.) (2012) *The World of Organic Agriculture - Statistics and Emerging Trends 2012*. Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Bonn
2. Дослідний інститут органічного сільського господарства FiBL / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fibl.org/en/themen/themen-statistiken.html>
3. Заворотна М. «Анрі Барнабо: «У Франції створено спеціальний фонд підтримки органічного виробництва». [Електронний ресурс] / – Урядовий кур'єр. – Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua>
4. *Yearbook organic farming in the Czech Republic 2009* [Електронний ресурс] / Ministry of agriculture of the Czech Republic. Режим доступу: http://eagri.cz/public/web/file/10320/Yearbook_2009.pdf
5. *Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2010* [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства сільського господарства Республіки Чехія. Режим доступу: http://eagri.cz/public/web/file/105980/statistika_zakladni_31_12_2010.doc